

MÖTA

PROJEKTREDOVISNING "HAMN- OCH BÅTMILJÖ"

Medverkande i projektet

Peter Arnesson,	Mjölby/Boxholm
Jenny Asp-Andersson,	Mjölby/Boxholm
Jenny Carlsson,	Kinda
Anna Eriksson,	Valdemarsvik
Malin Sköld,	Valdemarsvik
Gunnar Fredriksson,	Söderköping
Lisbeth Lundin,	Söderköping
Karolina Hedlund,	Ödeshög
Melica Lindberg,	Motala
Carola Österberg,	Vadstena
Nina Eskilson	Norrköping
Elsa Tiensuu,	Norrköping, projektledare
Torgny Sylvan,	Linköping, projektledare
Viktor Forsell,	Länsstyrelsen, projektledare

Redovisning av Hamn- och båtmiljö, ett tillsynsprojekt inom MÖTA-Miljösamverkan Östergötland

Sverige är ett land med många insjöar, en lång kust och stora skärgårdar. Följaktligen finns goda förutsättningar för ett rikt båtliv och enligt Svenska Båtunionen är just fritidsbåtar en av vårt lands största hobbyverksamheter. Östergötland är ett av flera län med goda förutsättningar för fritidsbåtliv. Båtsektorn har en risk för negativ påverkan på miljön med tanke på att verksamheten nästan alltid bedrivs i eller i anslutning till känslig miljö, stränder, havs- och vattenmiljö där kemikalier, bränslen och avfall hanteras. Trots det har branschen länge varit nedprioriterad eller till och med bortglömd vid tillsynsplanering.

Arbetsgruppen för "Kemikalier i Östergötland" beslutade 2006 om ett projekt som skulle drivas för miljötillsyn riktad mot hamn- och båtliv inom fritidssektorn. Tio av länets kommuner anslöt sig till det länsövergripande projektet som fick arbetsnamnet "Hamn- och båtmiljö". Det stora antalet deltagande kommuner från länet kan tolkas som att miljötillsynen i sektorn fritidsbåtliv varit eftersatt under en längre tid.

Tillsynshandledning

Kommunerna har vid sitt tillsynsarbete utgått från en tillsynshandledning som tagits fram av Västra Götaland och som bearbetats av projektledningen för att passa förhållandena i vårt län.

Under projekttiden genomfördes fyra förberedande planeringsmöten och en studieresa av projektledningen. Tre möten hölls med de deltagande kommunerna för förberedelse, diskussion och sammanställning av resultat. En kontinuerlig kommunikation och dialog om branschfrågor hölls via telefon och e-post. Information om projektet har vid förbundets årsmöte lämnats till Östergötlands Båtförbund.

Tillsynsobjekt och nyckeltal

Under projekttiden besöktes ett 50- tal anläggningar i länet. Besöken utfördes vid olika tidpunkter på året och på olika hamntyper, främst hemmahamnar, gästhamnar och varv. Miljökontoret i Norrköping utförde förutom tillsynsbesök även telefonintervju med 8 objekt. För de flesta kommuner var uppfattningen att tillsynsobjekten endast haft sparsam om ens någon direkt kontakt med miljötillsynsmyndigheter.

För att kunna jämföra projektets erfarenheter mellan kommunerna och för att kunna sammanställa resultat beslutades tidigt att följande nyckeltal skulle användas;

- Antal besökta anläggningar
- Antal båtplatser per anläggning
- Om anläggningen omfattas av krav på avfallsplan, SjöFS 2001:13
- Antal anläggningar som säljer drivmedel, från dunk respektive från pump
- Antal anläggningar som har spolplatta, respektive spolplatta med rening
- Antal anläggningar som har sugtömning av hålltankar/tömningsplats för Porta-Potti
- Antal anläggningar som har Miljöstation

En sammanställning av dessa nyckeltal redovisas så långt möjligt i bilaga 1.

SjöFS 2001:13

Något genomslag av Sjöfartsverkets krav (SjöFS 2001:13) på upprättande av en plan för mottagande av avfall har inte kunnat noteras. Det gäller även vid de anläggningar där intresset för den egna branschens miljöpåverkan varit uttalat ambitiöst. Det är förvisso inte kommunerna som har tillsynsansvar för SjöFS 2001:13 men projektet har upplyst de besökta och intervjuade anläggningarna om vad föreskrifterna innebär och hur de kan tolkas.

Erfarenheter

Genom projektet har kommunerna fått möjlighet att lära känna en tidigare, i de flesta fall, relativt okänd bransch. De flesta tillsynsmyndigheter har till och med saknat kännedom om antalet hamnar i den egna kommunen och om anläggningarnas storlek och omfattning. Projektet har förhoppningsvis bidragit till en ökad kännedom om branschen som helhet och om dess påverkan på människors hälsa och miljön. Genom att tillsynen skett samtidigt i olika kommuner har diskussion och jämförelser kunnat göras om vilka krav på miljöåtagande som normalt kan eller bör ställas på de olika verksamheterna. Kommunernas erfarenheter från tillsynen kommer att ligga till grund för miljökontorens framtida tillsynsplaner.

Det har underhand visat sig att de besökta anläggningarna varierat mycket i storlek, omfattning och utrustningsnivå. Så har exempelvis antalet båtplatser varierat från ett 15- tal upp till 1000 platser (vinteruppläggning i Herstadbergs Marina- Norrköping). Liknande skillnader återfinns för olika hamn- och anläggningstyper så som gäst-, hemma- och varvsanläggningar. Även utbud och servicenivå har varierat starkt inom de olika anläggningarna och storleksklasserna.

Graden av servicenivå och omfattning av miljöåtagande verkar till stor del bero av enskilda medlemmars engagemang i respektive båtklubb snarare än av klubbens storlek och faktiskt behovet av service. En hög kunskapsnivå i miljö- och säkerhetsfrågor ger utslag i exempelvis hur avfall förvaras och sorteras. Det gäller för alla typer av hamnar och uppläggningsplatser.

Exempel på brister som rapporterats är enligt följande. För hemmahamnar saknades absorbent och godtagbar förvaring av farligt avfall och gästhamnar saknade möjlighet till mottagning och källsortering av olika avfallsfraktioner. Genomgående för hemma- och gästhamnar är att de saknar avfallshanteringsplan enligt SJÖFS 2001:13.

På varv och upptagningsplatser saknas ofta spolplatser på hårdgjord yta. Endast ett fåtal anläggningar har slamavskiljning för spol- och tvättvatten, inte på något ställe har mer avancerad rening installerats. Bland de dryga 50- talet besökta anläggningarna har 11 stycken någon form av separat spolplats på hårdgjord yta. Av dessa är endast två utrustade med slamavskiljare och båda har därefter direktutsläpp till vattenfas.

Förvånansvärt få anläggningar rapporteras ha en väl fungerande och välskött miljöstation.

En sammanställning av resultat från tillsynsarbetet redovisas i bilaga 1.

Lagstiftning och miljömål

I tillsynshandledningens 5 kap. presenterades den lagstiftning och de miljömål vi bedömt som viktigast för tillsynen i projektet. I presentationen missades skälighetsregeln, 2 kap 7 § miljöbalken (SFS 1998:808). Skälighetsregeln medför en grannliga bedömning vid beslut om vilka krav på åtgärder som kan och bör ställas eftersom möjligheten att bära kostnader varierar starkt. Gemensamma projekt, exempelvis i MÖTAs regi, ger utrymme för diskussion och jämförelser som underlättar den typen av bedömningar.

För Hamn- och båtprojektet

Torgny Sylvan
Projektledare

Elisabeth Tiensuu
Projektledare

Viktor Forsell
Projektledare

Bilaga: Sammanställning, resultat från tillsynsprojekt Hamn- och båtmiljö
Checklista, Hamn- och båtmiljö
Tillsynshandledning, Hamn- och båtmiljö